

ujemo na že veljavne predpise gradbenega zakona in v zvezi s tem izdanih pravilnikov.

Glede zidanja novih šolskih poslopj in učiteljskih stanovanj pa je nastal z »Uredbo o vzdrževanju ljudskih šol« od 9. septembra 1936, popolnoma nov položaj. Upravnim občinam je sicer še nadalje ostala dolžnost zidati in v dobrem stanju vzdrževati šolska poslopja in učiteljska stanovanja, najemnine za najeta šolska poslopja pa plačujejo banovine po čl. 4. uredbi. Kaj sledi iz tega: Kjer šolske občine nimajo lastnih šolskih poslopj, marveč so šole nastanjene v najetih poslopjih, odpade iz občinskega proračuna izdelek za vzdrževanje šolskega poslopja, ker ga vzdržuje in popravlja gospodar z najemnino, katero mu plačuje banovina. Od najemnine pa plačuje gospodar rentnino in od te prejme občina svoj odstotek doklad. Ako šolska občina nima svojega lastnega poslopja, ima torej od tega upravna občina dvojno korist: 1. ni ji treba skrbeti za redno vzdrževanje šolskega poslopja, 2. prejema od njemnine občinske doklade na rentnino. Ako pa bi ob-

čina zidala lastno šolsko poslopje, si nakoplje velike gradbene stroške in ji poleg tega odpadeta še omenjeni dve gospodarski ugodnosti. V tem položaju je pričakovati, da se bodo občine še bolj kot doslej upirale zidanju šolskih poslopj in učiteljskih stanovanj in poleg tega skušale, da se najemina za najeta poslopja čim bolj zviša. Posledica tega stanja je tudi neenakomerna davčna obremenitev občin; občine z lastnimi poslopji morajo poleg svojih, posredno z banovinskimi dokladami vzdrževati z najemnino še najeta šolska poslopja v drugih občinah.

Nujno potrebno bi bilo odpraviti ta nedostatek. Ako se pa hoče doseči, da bodo občine v lastnem interesu skrbele za zidanje novih šolskih zgradb in učiteljskih stanovanj, bi morale iz banovinskega proračuna prevzeti stroške za najemnino šolskih poslopj.

Vsekakor bi bili zanimivi podatki, kako so se v zadnjih dveh letih po izidu Uredbe o vzdrževanju ljudskih šol gibal izdatki za najemnino šolskih poslopj v primeri s prejšnjimi leti. — ce

pravi poti, je navadno največ ovir! Ta ugotovitev je posebno za naš stan posebno važna. Poudariti je treba, da se je slovenski učitelj pri teh naporih popolnoma sprostil vsih predhodkov in se tako rekoč pokmetil, da med njim in starim prebivalcem naše kmetijske vasi ni mogoče ugotoviti duševne razlike. Duševna harmonija je tako popolna, da nam jo lahko marsikateri drug stan zavida. Za naše delo pa je taka harmonija predpogoj k popolnosti dela.

Odveč bi bilo sedaj govoriti o delu. Kulturna bilanca je tako ogromna, da bo iz nje lahko marsikdo zajemal.

Še nekaj zelo važnega bi bilo dodati! Žive v slovenskem podeželju neke vrste »magnati« ali »važke veličine«, ki navadno »reprezentirajo« slovenski narod. Povsod jih vidimo. Ako se ti istovetijo z »narodom«, potem pa pridemo seveda do drugačne pesmi! Žal imamo v našem podeželju mnogo primerov, ko je med temi velmožni in učiteljsvom neka razlika. Ti razni in raznoški velmožje si pri nas tudi že od pamtlivega lastjo nad učiteljsvom in njegovim kretanjem neko komando.

Jasno, da je prišlo do »družabnega« preloma — račun pa naj plača učitelj. Ali ljudstvo, ki v zakulisje raznih hudih kulturnih borb v našem podeželju ne vidi, svojega učitelja manj ljubi, ker je le-ta po sili razmer stopil gospodu velmožu ali gospe veličini na prste ali celo na kurje oko? Dvomimo vsi, ki naš narod ljubimo, zanj delamo in gradimo v trudu in znoju, polnem radosti, lepšo podobo slovenske kmečke vasi in slovenskega ljudstva — kamor pa seveda tega ali onega ne smemo prištevati, ker se je družabno in po miselnosti iz njega marsikdo sam izločil!

V času, ko se nekaterim zdi, da bi bil le kmečki sin najboljši kmečki učitelj, so gornje besede še posebno premisleka vredne. Zalostno je, ker v nepoznavanju razmer marsikdo misli, da gre le za igro besed. Žal, da ni tako! Bog ve, kaj vse še pride? Vedeti pa moramo eno: Čim tesneje se moramo tudi v bodočnosti okleniti ljudstva, trpeti in delati moramo zanj kot njegovi najzvestejši služabniki (toda ne hlapci poedincev!) in se verno držati in ravnati velikega gesla: Iz naroda za narod!

Teško se je živeti

Tožbe učiteljice začetnice

V jeseni smo »zasedli« Prekmurje učiteljski začetniki. Prišli smo teoretično bolj ali manj izobraženi, skoraj vsi pa smo v prvih mesecih spoznali, da smo za življenje nezreli in skoraj bi rekla, za naloge, pred katerimi stojimo vsak dan, nesposobni. 5 let smo hodili v šolo, slišali smo kopico imen pedagogov in delali ekscerpate različnih priznanih del, doživeli nismo ničesar. Življenja slovenskega otroka nismo niti zaslučili. Strnjeni pouk, delovna šola, ki bi morala zavzeti prvo mesto v vzgoji, so šli mimo nas kot ena izmed več teorij, brez psihološke in življenjske utemeljitve, vsaj dojeli je nismo. V gospodarskih in nacionalnih problemih, ki jih bomo srečevali na vasi, nismo podkovani.

Preživeli smo tudi častljivo dobo brezposelnosti in jo tudi zapravili. Da ne bi bilo tako, bi lahko mnogo pripomogli starejši, izkušeni tovariši. Pa tudi oni so videli neki izhod v univerze. Nihče nam ni pokazal ali utiral poti v gospodinjstvo, kmetijsko in druge gospodarske tečaje. Ta izobrazba bi nam danes pomagala uspešno reševati naše naloge, približala bi nas otrokom in ljudem in s tem bi ustvarili najtrdnjše temelje vzgojnemu delu.

Zdaj si lahko vsak misli, kakšne so začetniške težave učitelja, ki ima ljubezen do otrok in odgovornost do skupnosti.

Naše naloge v Prekmurju? Pereči gospodarski problemi: pomanjkanje zemlje, izselje-

vanje, poplave itd., zraven tega pa še življenje ob meji.

V šoli pa vzgajamo z ljubeznijo in razumevanjem. Mi smo predstavniki slov. kulture, naj otroci in ljudje preko nas spoznajo, da je lepa, poštena, pravična in človeška. Imejmo jih radi, z globokim razumevanjem celotnega njihovega življenja jih vzgajamo in izobrazujemo. Značajni in pametni ljudje bodo najmočnejši steber vsakemu tujemu valu.

O teh problemih razmišljajmo vsi, tudi tisti, ki niste tu. Svetujte nam, da bomo lahko izboljšali svoje delo. Vsi pa smo si lahko na jasnem, da sami učitelji teh stvari ne moremo rešiti. N.

—t Oglejte si zbirko učil v Knjižarni Učiteljske tiskarne, ko dospete v Ljubljano! Zberite primerno in naročite, da se vam odpolje.

—t 15% popust dobe zadrugi Učiteljske tiskarne pri nakupu blaga za lastno uporabo. Izkazati se morajo z zadrugi knjižnicami.

—t Privočite svojim otrokom vsaj malo veselja! Naročite pri Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pri njeni podružnici v Mariboru Josipa Ribičiča: »Pisane lutke« in »Tinkine zajčka« in Manice Komanove: »Teto s cekarjem« in »Strica s košom«.

Učitelji in kmečki stan

Od časa do časa se zgodi, da pride v debato razmerje učiteljskega stanu do kmeta, in sicer v koliko je delo prvega povezano s kmetijskim stanom. Od raznih napadov pred mnogimi leti, ko je ta ali oni oficijelni »predstavnik« v katerem koli zasedanju, ali po časopisju, razdril nekaj pavšalnih »ugotovitev«, se je od časa do časa, kakor so pač bili nagibi, potrebe in okoliščine, periodično prikazoval duh teh napadov, ki svoje smeri še do danes ni zapustil. Ni važno, kaj se govori, ker tega smo prečesto vajeni še od predvojne dobe sem; pomembno pa je, da bolehamo pri nas še vedno na učiteljevemu delu sovražni zagrizenosti, katera izgleda, da pri nas še dolgo ne bo izumrla. Nasprotno! Zdi se, da se s podtalnimi pripravami oborožuje za napad in da nalašč uprizarja mnenje, učiteljskemu delu kvarno in krivično.

Daleč smo od položaja, da bi se »branili« ali da bi hoteli »dokazati« nepravilno mnenje naših večnih sovražnikov na slovenski zemlji. Kjer govori sovražnost, katerega stalna hrana je zagrizenost, je vsakršna jasna beseda ali dostojna polemika itak zaman. Resnicoljub-

nost je ponekod tako mrtva, da je niti čudeži ne bi mogli obuditi. Bog z njo! Saj smo vajeni tega že vrsto let! Da vendarle spregovorimo o tej zadevi, pa tiči razlog v tem, da prikazemo samemu sebi pot, po kateri nam je tudi v bodoče hoditi!

Ze od pamtlivega je učiteljski stan najbolj čvrsto povezan s slovenskim kmečkim človekom. Če je kateri od tolikih meščanskih stanov in poklicev vsaj toliko nudil podeželskemu človeku kot učitelj, bi smel s ponosom govoriti o svojem delu. Ne maramo nikogar kritizirati, treba bi pa bilo skoraj reči z besedami sv. pisma: Ljudstvo se mi smilil! Po vojni je slovenski učitelj oral marsikje ledino, ko so mu drugi metali polena pod noge, ne toliko radi učiteljskega dela, temveč boječ se za svoje položaje. Nikoli se v našem podeželju ni tako vsestransko delalo, kot posebno ta zadnja leta, in da ni bilo gospodarske krize, bi bila naša vas že danes v preoblikovanju na dostojni kulturni višini, čemur pa se itak bliža. Ako se pojavijo tu in tam zavore, vidimo v tem samo znak, da je vse kolesje na pravi poti. Kajti na pravi, in to na vsaki

Splošne vesti

— Poziv predavateljem. JUU — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani namerava sestaviti seznam predavateljev, ki bi bili pripravljene predavati o šolskih, pedagoških, strokovnih, obče prosvetnih in kulturnih vprašanjih na zborovanjih sreskih društev. Vljadno prosimo vse one gospode, ki bi bili pripravljene taka predavanja, prevzeti, da sporočijo temo predavanja in pogoje, pod katerimi bi bili pripravljene iti predavat, na naslov: JUU — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

— Sreska učiteljska društva se naprošajo, da poravnajo zaostalo članarino sekciji, ker je neredno plačevanje velika ovira točnemu poslovanju. — Društvi Črnomelj in Koze naj pošljeta istočasno mesečne prijave. — Društva pa, ki teh za januar še niso dostavila, naj store to z obratno pošto! — Nekatera društva, ki smo jih navedli v zadnji številki »Učit. tov.«, nam dolgujejo še imenske sezname z organiziranimi učitelji poročenih učiteljic. Tudi to prosimo! Uprava.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ, KREDITNA ZADRUGA DRŽ. USLUŽBENCEV V LJUBLJANI — Gajeva ulica 9.

ima svoj

64. REDNI OBČNI ZBOR

v torek, dne 7. marca 1939., ob 19.30 uri v beli dvorani hotela »Union« v Ljubljani.

Zborovalni red:

1. Konstituiranje občnega zbora.
2. Poročilo upravnega odbora o delovanju in o letnem računu 1938. s predlogom o razdelitvi čistega dobička.
3. Poročilo nadzorstvenega odbora o delovanju in o letnem računu za leto 1938. s predlogom o razrešnici.
4. Čitanje poročila Zveze nabavljajnih zdrug o izvršeni reviziji.
5. Odobrenje letnega računa za leto 1938. in podelitev razrešnice upravnemu odboru.
6. Določitev višine, do katere se sme za druga zadolžiti.
7. Določitev višine, do katere sme zadruga prejemati hranilne vloge.
8. Določitev višine, do katere sme zadruga odobriti posojila članom.
9. Rešenje pritožb in predlogov, ki se morajo pisмено sporočiti upravnemu odboru vsaj 8 dni pred občnim zborom.
10. Dopolnilne volitve.
11. Slučajnosti.

Osebne zadeve

—i Na svoje prvotno službeno mesto sta bila premeščena Josip Juranič iz Kostrivnice v Telče in Andrej Flajs iz Horjula v Zelimlje.

—i Z odlokom prosvetnega ministra je imenovan za upravitelja pomožne šole v Ljubljani Josip Mihelič, učitelj na isti šoli.

Moderne
tkanine

za kostume, plašče, obleke itd.

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

Spol in usoda II. del.

(Spisala Angela Vode.)

Izšel je II. del knjige »Spol in usoda« ter zbudil veliko zanimanje, predvsem med ženami samimi, ki jim je knjiga v prvi vrsti namenjena. Prav bi bilo, da bi jo čitali vsi, ki imajo dobro voljo pomagati človeški skupnosti v boljše dneve.

Angela Vodetova je znana kot neumorna, zelo izobražena, odkrita in poštena javna delavka. Privikrat sem jo slišala pred 14 leti na ženskem shodu, ko je poleg drugih govornic nastopila z zahtevo po ženski volilni pravici. Njen govor je bil miren, stvaren, resen in je napravil na zborovalke najboljše vtis.

Neštevilni njeni članki po raznih listih, razna predavanja ter knjigi »Žena v današnji družbi« in »Spol in usoda« nam kažejo, da je največ svojega dela posvetila vprašanju zboljšanja ženskega položaja.

Če se hoče odpraviti zlo, je treba najti njegov izvor. To načelo je vodilo pisateljico, ko je pisala svoje knjige ter podajala zgodovinski razvoj ženskega položaja v družbi in ga primerjala z današnjim, ki je še vedno pod vplivom ženi nenaklonjene tradicije, v novejšem času pa ponekod še poslabšan v znamenju totalitarnih ideologij.

V prvem delu knjige »Spol in usoda« je pokazala, koliko krivic doživljajo dekleta že v otroški in dekliški dobi radi svoje spolne pripadnosti in kako jih s pametno vzgojo lahko same popravljamo ter pripravimo dekleta za delo in borbo v življenju. Drugi del knjige pa razmotriva o razlikah med usodo moškega in ženske v zreli dobi, in sicer v zakonu ter v starosti.

Učiteljica Angela Vode,
avtorica knjige »Spol in usoda«.

Razlike in podrejenost v zakonu nam postanejo razumljivejše, ko zveemo iz zgodovinskih podatkov zakona, da se je smatrala žena v začetku monogamnega zakona kot moževa lastnina. Še po današnjem državljanem zakoniku je mož glava družine in s tem mu je priznana oblast nad ženo in družino. Vendar se tako pojmovanje odnosa med možem in ženo polagoma umika rastoči enakopravnosti spolov, čim kulturnejši postaja človek in čim globlje duševno soglasje vlada med zakoncem. K temu je pripomogla tudi žena sama, odkar se njeno zanimanje ne omejuje več

samo na najbližjo okolico, ampak se je začela brigati tudi za javna vprašanja in se s tem približala duševnemu interesu moža.

Med vzroki nesporazumljenj v zakonu omenja pisateljica gmotno pomanjkanje, alkohol, nezadostno medsebojno razumevanje in ljubosumnost. Da pomagajo z dobrimi navesti v kritičnih primerih, so ustanovili po nekaterih državah zakonske posvetovalnice, ki obvarujejo mnoge zakonce pred prenapljenimi koraki. Ločitev zakona je namreč treba smatrati kot poslednji izhod iz krize in je treba pri tem misliti v prvi vrsti na otroke in njihove koristi.

Velike važnosti za ženin odnos do moža v zakonu je njena gospodarska neodvisnost, čeprav je pravi vzrok njenega dela v poklicu gospodarska nujnost. Seveda se pa žensko delo vrednoti manj kakor možko, a neugodni delovni pogoji vplivajo kvarno na organizem žene delavke ter ne upoštevajo njenega otroka. Tudi žena-gospodinja se je zavedla vrednosti svojega dela in zahteva, da se prizna gospodinjstvo kot polnovredno poklicno delo, ki naj velja kot enakovreden prispevek za skupno preživljanje obeh zakoncev in za vzdrževanje otrok.

Od soglasja med možem in ženo je največkrat tudi odvisna sreča otrok. Medsebojno podpiranje pri vzgoji ter zgled njihovega življenja vpliva na otrokov značaj, ki postane v drugačnih okoliščinah lahko tak, da je otroku v nesrečo v poznejšem življenju.

Za ustanavljanje in zdravo rast družine pa je potrebno izboljšanje splošnih življenjskih pogojev. Če pri nas $\frac{1}{3}$ delavcev ne zasluži toliko, da bi mogli vzdrževati družino, če zaslužijo mitičarji 5—12 din na dan, če morajo pri redukcijah plač žrtvovati največ

uradniške družine, lahko rečemo, da je življenje naših družin v resnici bedno. V takih razmerah je rojstvo vsakega novega otroka namesto v veselje v novo breme družini.

Vprašanje zaščite družine rešujejo države na razne načine in iz različnih pobud. Resnično zaščito družine bi država izvedla le s primerno gospodarsko in socialno politiko, dostojnim življenjskim minimom, raznimi zavarovanji in če bi poskrbela še posebej za mater in otroka s potrebnimi socialnimi napravami, kakor posvetovalnicami, higienskimi tečajji, otroškimi zavetišči itd. Istotako bi se moralo uvesti splošno ljudsko zavarovanje za starost in onemoglost, ker je nečloveško, da se morajo mnogi delavci in delavke, ki so trdo delali vse življenje, na starost preživljati z beračenjem ali živeti od milosti kogar koli.

V sklepu knjige pravi pisateljica: »Pot, ki vodi do izboljšanja živine usode, ne vodi le preko borbe za državljansko enakopravnost spolov, marveč predvsem preko borbe za socialno enakopravnost vseh ljudi v družbo, ki ne bo trpela izkoriščanja slaberega po močnejšem. Samo taka ureditev družbe more žensko popolnoma zavarovati pred zapostavljanjem, le v taki družbi ženska ne bo občutila tragično svoje spolne pripadnosti.«

Stvarnost, globoko razumevanje za življenjske tegobe zapostavljenega dela človeške družbe, taktost, preprost in topel način pisanja so odlike knjige, ki jo bodo z razumevanjem lahko čitale tudi najpreprostejše žene. Njena visoka etičnost in vera v pravičnost, ki mora priti, nam bo v oporo v težkih dneh, ki jih preživljamo. Angeli Vodetovi pa s smemo žene biti hvaležne za njeno delo. K. L.